

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова Вченої ради
факультету/інституту

« ____ » _____ 20__ р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

**третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
для здобуття наукового ступеня доктор філософії**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ   03 гуманітарні науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ   033 філософія

Ухвалено Вченою радою факультету
соціології і права
(протокол від 01 лютого 2016 р. № 6)

Київ
НТУУ «КПІ»
2016

ВСТУП:

Метою програми вступного іспиту на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю - 033 філософія є викладення основних вимог щодо його проведення в Національному технічному університеті України “Київський політехнічний інститут”, надання вступникам вичерпної інформації стосовно обсягу навчального матеріалу, який виноситься на іспит, критеріїв його оцінювання та форми проведення. Ці дані необхідні для забезпечення повноцінної підготовки для вступу в аспірантуру.

Метою вступного іспиту є з'ясування рівня знань та вмінь, необхідних вступникам для опанування ними матеріалу освітньо-професійних програм третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та роботи над дисертацією для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю – 033 – філософія.

Завданнями вступного іспиту є: оцінювання теоретичної підготовки вступників з фахових дисциплін; виявлення рівня їх розумових здібностей, вміння аналізувати та узагальнювати теоретичну інформацію; оцінювання спроможності вступників до послідовного, логічного та аргументованого викладення навчального матеріалу та власних думок; готовності до освоєння нових методів і поглибленої професійної підготовки у сфері філософії; визначення здатності застосовувати набуті знання в дослідницькій діяльності.

Дана Програма складається зі Вступу, Основного викладу, в якому надано повний перелік навчального матеріалу, що виноситься на вступний іспит, рекомендованої літератури та Прикінцевих положень, в яких описано критерії оцінювання відповідей вступників та наведено приклад типового екзаменаційного білета.

Формування питань, що виносяться на іспит, базується на виокремленні найбільш суттєвих знань у методологічній, загальнотеоретичній та практико-орієнтованих сферах наукового пізнання. Змістовне наповнення вступного іспиту включає в себе розділи з наступних дисциплін:

- 1) **“Історія філософії”**;
- 2) **«Онтологія», «Теорія пізнання», «Зміст і форми філософського вчення про розвиток»**;
- 3) **«Соціальна філософія», «Філософська антропологія», «Філософія культури»**.

Вступний іспит проводиться **в усній формі** за екзаменаційними білетами. У процесі відповіді на запропоновані питання необхідно продемонструвати володіння понятійним апаратом; знання основних теоретичних підходів, законів, протиріч; вміння виявити їх роль у пізнанні предмету дослідження.

Кожний екзаменаційний білет містить **3 теоретичні питання: по 1 питанню** з кожного блоку дисциплін, що включається до складу вступного іспиту.

1. ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ

1.1. Філософія, коло її проблем і роль в суспільстві

Походження і джерела філософії. Особливості філософії у порівнянні із міфом, релігією, мистецтвом і наукою. Філософія і філософування. Смысловиттєві чинники філософування. Природа філософських проблем, їх зв'язок із фундаментальними проблемами людського буття. Своєрідність філософського пізнання. Філософія і наука. Сцієнтизм і антисцієнтизм.

Світогляд як відношення “людина-світ”. Структура, риси, суспільно-історичний характер світогляду, його роль в житті суспільства. Історичні типи світогляду. Філософський світогляд.

Предмет і функції філософії. Головні теми філософських розмислів.

1.2. Основи історії філософії

Філософія та історія філософії. Значення першоджерел при знайомстві з предметом філософського знання. Історія філософії як сходження до вершин людського самопізнання. Єдність і різноманітність історико-філософського процесу. Історичні зміни предмета філософії. Принципи періодизації історії філософії та головні специфічні риси кожної з її епох. Проблема «Сходу» та «Заходу» і їх співвідносності.

1.3. Філософія Стародавнього світу

Ведична філософська спадщина. Ортодоксальні та неортодоксальні філософсько-релігійні школи Стародавньої Індії. Проблема позбавлення людини від страждань у філософії Стародавньої Індії. Філософські вчення Стародавнього Китаю: конфуціанство, даосизм, легізм та моїзм.

1.4. Антична філософія

Передфілософія Еллади. Гомер, Гесіод, орфіки. Досократичний період в історії філософії Стародавньої Греції: мілетська школа, Геракліт з Ефесу, елейці, піфагореїзм, вчення Анаксагора, атомізм Левкіппа і Демокріта, погляди Емпедокла. Мудрість як безпосереднє джерело щастя у тлумаченні античної філософії. Морально-етична проблематика у творчості Сократа, Платона, Арістотеля, Епікура. Філософія еллінізму: кініки, скептицизм, стоїцизм, неоплатонізм. Проблеми соціальної філософії в античності.

1.5. Філософія Середньовіччя та доби Відродження

Нові умови розвитку філософії: від політеїзму до монотеїзму. Розвиток християнства в Західній Європі. Релігійний характер філософських пошуків.

Гріх, спокута і спасіння людини як предмет філософських роздумів і вірувань. Патристика, Апологетика, схоластика, містика. Теологія і теософія. Містика і схоластика. Проблема співвідношення віри і розуму, цінностей земного життя і потойбічного, єдності душі і тіла, двоїстості істини. Зміст християнського милосердя. Августин Блаженний, Фома Аквінський, П'єр Абеляр. Основні регіони розвитку середньовічної філософії: Західна Європа, Візантія, мусульманський Схід.

Основний зміст епохи Відродження та його відбиття у філософському антропоцентризмі. Гуманізм і проблеми цілісної людської індивідуальності. Н.Кузанський про людину як центр космічної ієрархії буття. Геліоцентризм Н.Коперніка. Пантеїзм Дж. Бруно.

Реформація як зміна духовно-моральної мотивації людини до праці. М.Лютер, Ж.Кальвін. Значення національної мови і народних традицій у становленні гуманістичного світобачення.

Соціальні теорії: Н. Макіавеллі, Т. Мор, Т. Кампанелла.

1.6. Філософія Нового часу XVI-XVIII ст.

Формування нової парадигми філософування. Наукова революція 17 століття та проблема методу пізнання. Критика середньовічної схоластики та пошуки продуктивного методу пізнання. Сенсуалізм і раціоналізм як альтернативні засади пізнавального процесу. Емпіричний метод Ф.Бекона. Механістичний матеріалізм Т.Гоббса. Раціоналізм Р.Декарта.

Проблема субстанції: Р.Декарт, Б. Спіноза, В.Ляйбніц. Монізм, дуалізм, плюралізм.

Новий соціальний ідеал людини у філософії Просвітництва. Свобода, вибір і необхідність. Творчість людини і особистісний вимір її буття.

Соціально-філософські погляди. Концепція суспільного договору Т.Гоббса, Дж.Локка, Ж.Ж.Руссо. Французькі матеріалісти про людину як «складну машину». Ваді механістичної картина світу.

1.7. Німецька класична філософія Нового часу

Місце німецької філософії в історії філософської думки. Коперніканський переворот І. Канта в філософії. Належність людини до двох світів. Природа і свобода. Теоретичний та практичний розум. Діяльно-творча основа буття у філософії Й.Г.Фіхте. Суб'єктивна діалектика. Філософія тотожності Ф.В.Й.Шеллінга. Філософія Г.В.Ф.Гегеля: протиріччя між системою та методом; людина як суб'єкт духовної діяльності. Закономірності становлення сутності людини. Діалектика.

Антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха. Людина як природна, чуттєво-тілесна істота. Чуттєвість і розум. Суспільна сутність. Туїзм. Любов як основа спілкування. Універсальність людини.

1.8. Історія української філософії

Поняття національної філософії. Об'єкт та предмет історії української філософії. Джерела української філософської культури. Становлення християнського світогляду в Київській Русі 10-12 ст.

Просвітництво в Україні (15-поч.16 ст.) Києво-Могилянська академія як осередок розвитку філософії в Україні. Проблема світу і людини у філософії професорів Академії. С.Яворський, Ф.Прокопович, Г.Кониський. Проблема людини і людського щастя у філософських роздумах К.Сковороди. Ідея "сродної праці". Український романтизм. М.Гоголь, М.Костомаров, Т.Шевченко. П.Юркевич: дух і свідомість, вчення про ідею, аналіз процесу пізнання. "Філософія серця" Г.Сковороди і П.Юркевича.

Проблема звільнення людини і нації у творах мислителів Кирило-Мефодіївського братства. Розробка антропологічного принципу та ідея суспільного прогресу у творчості І.Франка, М. Драгоманова, Лесі Українки, М. Грушевського.

Концепція національної еліти в історіософії В.Липинського та політології Д.Донцова. Д.Чижевський про чинники формування української духовності.

Українське філософське відродження 60-х років ХХ ст. Розвиток філософії в Україні у 60 – 90-х рр. ХХ ст.

1.9. Марксистська філософія

Філософія К.Маркса і Ф.Енгельса. Відчуження: походження, різновиди, сутність, шляхи подолання. Проблема свободи і цілісного розвитку людини. Сутність матеріалістичного розуміння історії. Концепція соціально-історичної практики і суспільної свідомості. Гуманізм і антигуманізм.

Розробка марксистської філософії В.І. Леніним. Вчення про матерію, свідомість, пізнання, діалектику. Джерела і дві лінії російської філософії – релігійно-ідеалістична і революційно-демократична. Антропоцентризм, історіософія. Ідея всеєдності Вл. Соловйова. Моральна спрямованість, життєво-практична орієнтація російської філософії, її тісний зв'язок із публіцистикою та художньою літературою.

1.10. Філософія другої половини ХІХ – ХХ ст.

Основні напрями світової філософії 20 століття. Неопозитивізм та його форми. О. Конт, Г.Спенсер, Дж. Мілль, Л.Вітгенштейн, К.Поппер, Т.Кун, П.Фейєрабенд. Антираціоналістична установка філософії життя. Волюнтаризм А.Шопенгауера. Воля до влади, смерть Бога, ідея надлюдини Ф.Ніцше. Людське життя як культурно-історичний процес: В.Дільтей.

Психоаналіз і неофрейдизм З.Фрейда, К.Юнга, Е.Фромма. Неотомізм. Е.Жільсона, Ж.Марітена, К.Войтили. Філософська антропологія М.Шелера, Г.Плеснера, А.Гелена. Феноменологія Е.Гуссерля. Життєвий світ як основа суб'єктивності. Екзистенційна філософія. С.К'єркегор, К.Ясперс, А.Камю, Ж-П.Сартр. Фундаменталістська онтологія М.Гайдеггера.

Філософська герменевтика Г.Гадамера, П.Рікьора. Комунікативна філософія К.-О. Апеля і Ю.Габермаса. Філософія постмодерну М. Фуко, Ж.Дерріда. Неопрагматизм і комунітаризм Р. Рорті.

2. ОНТОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ ПІЗНАННЯ, ЗМІСТ І ФОРМИ ФІЛОСОФСЬКОГО ВЧЕННЯ ПРО РОЗВИТОК

2.1.Онтологія

Онтологія, її основні проблеми та категоріальні визначення. Типи онтологій. Виникнення і філософський смисл проблеми буття, її історичне усвідомлення.

Співвідношення категорій: буття, суще, реальність, дійсність. Основні форми буття. Діалектика буття. Буття процесів, речей і станів природи. Вчення про субстанцію як визначення онтологічних основ і способу буття світу. Матеріалістичний та ідеалістичний монізм.

Формування науково-філософського поняття матерії. Сучасна наука про складність організації матерії та її властивості. Поняття “світ” і ”картина світу”. Буденна та наукова картина світу, їх відмінність та історично мінливий характер. Сучасні наукові моделі світу.

Рух, простір і час як форми існування матерії. Критерії субординації форм розвитку матерії. Головні концепції розвитку. Діалектика і метафізика про процесуальність буття і світу.

Специфіка і різноманітність вимірів людського буття. Дві концепції буття людини у світі: субстанціалістська та екзистенціальна. Проблема смислу людського буття. Буття як свобода. Головні аспекти самореалізації людини: смертність та вічність.

Духовні виміри буття і проблема свідомості в філософії. Поняття: дух, духовність, душа, ментальність. Духовна діяльність та її особливості. Проблема ідеального. Духовне-практичне перетворення дійсності.

Походження та сутність свідомості як філософська проблема. Античне, європейське і модерне розуміння свідомості. Генезис свідомості. Свідомість як субстанція, свідомість як відображення реальності та дійсності. Свідомість та самосвідомість. Філософська рефлексія. Інтуїція. Свідоме і несвідоме. З.Фрейд про безсвідоме.

Свідомість і мова. Мова і дискурс. Інтеграційні моделі комунікації. Свідомість індивідуальна, групова і суспільна. Форми суспільної свідомості: політична, правова, моральна, релігійна, естетична. Феномен революційної свідомості. Свідомість і міф. Сучасні українські міфи суспільної свідомості. Проблема ідентичності.

2.2. Теорія пізнання

Пізнання в контексті людського існування. Проблема визначення меж людського пізнання і самопізнання. Зростання і поглиблення знань як результат пізнавальної діяльності. Перехід від незнання до знання і від нього до практики як основний зміст пізнавальної діяльності людини.

Суб’єкт і об’єкт пізнання, їх неподільність. Види пізнавальної діяльності: чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне. Значення практики для пізнання. Творчість як конструктивний принцип пізнання. Сенсуалізм, раціоналізм і прагматизм як альтернативи науково-філософського розуміння сутності пізнавального процесу.

Проблема істини у філософії. Характеристики істини. Істина як процес, результат та передумова перманентного розвитку пізнавального процесу. Критика постмодерністського заперечення істини. Догматизм і релятивізм як неадекватне пізнання. Проблема помилковості у пізнанні. Принципи перевірки знання: верифікація, фальсифікація, фалібілізм, критичний раціоналізм.

Наука в сучасному світі та її соціальні функції. Роль парадигм в науці. Ідеали і норми наукового знання. Етика науки. Свобода і відповідальність вченого.

Логіка, методологія і методи наукового пізнання. Емпіричне, теоретичне, експериментальне дослідження і відповідні методи. Евристичний потенціал наукової методології.

Специфіка соціального пізнання. Проблема об'єктивної істини у соціальному пізнанні. Соціальна прогностика і футурологія. Проблематизація майбутнього.

Тема 2.3. Зміст і форми філософського вчення про розвиток

Загальні ознаки і людський критерій розвитку. Діалектика як вчення про розвиток. Принципи діалектики: загального зв'язку, розвитку, детермінізму, історизму, системності, цілісності. Категорії діалектики: причина і наслідок, одиничне і загальне, необхідність і випадковість, сутність і явище, форма і зміст, можливість і дійсність, частина і ціле, елемент і система.

Основні закони діалектики: взаємного проникнення протилежностей, взаємного переходу кількісних і якісних змін, заперечення заперечення. Різноманітність історичних форм діалектики та її філософських антиподів - софістики, еkleктики, метафізики.

Розвиток у природі і розвиток у суспільстві. Поступальний характер розвитку, його спрямованість. Прогрес і регрес

Розвиток і самоорганізація. Синергетика як теорія самоорганізації і напрям загальнонаукових програм дослідження складних систем з проблематизацією упорядкування структурних елементів у відкритих фізичних, біологічних, соціальних, когнітивних, екологічних тощо системах.

3. СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ; ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ; ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ

3.1. Соціальна філософія

Предмет та функції соціальної філософії. Філософське розуміння суспільства та його будови. Суспільство як сукупність людей та їхніх взаємовідносин. Суспільство як форма соціального життя. Проблема інтерсуб'єктивності, співпраці, взаєморозуміння. Соціальна дія. Суб'єкт соціальної дії. Типи соціальної дії.

Проблема суспільної системності: О.Конт, К.Маркс, М.Вебер, П.Сорокін, Д.Белл, Н.Луман, Н.Шельскі. Елементи структури суспільства та їхні функції.

Діяльність людини як специфічний спосіб існування соціального. Матеріальне та ідеальне в суспільстві.

Виробництво матеріальних благ і виробництво людини. Співвідношення продукування речей, ідей, людей. Продуктивні сили суспільства. Людина як головна продуктивна сила. Виробничі відносини. Форми власності, панування, організації і управління у виробництві. Виробництво, обмін, розподіл і споживання матеріальних і духовних благ.

Потреби, інтереси і цілі людей як мотивація матеріального і духовного виробництва. Професіоналізм, компетентність і покликання.

Взаємозв'язок економічної, соціальної, політичної та духовної сфер життя людей. Роль держави, соціальних інституцій і громадськості у творенні соціального світу. Проблема легітимації форм панування.

Соціальна структура суспільства. Історичні форми спільності людей. Суспільство і природа. Природа як необхідна передумова існування людини і людства, самосуцтєва реальність і джерело людської активності. Еволюція поглядів на ставлення людини до природи: від синкретизму людини і природи до освоєння природи. Залежність визначення елементів системи "людина - природа" від релігійної картини світу. Зв'язок духовно-практичного ставлення людей до природи від уявлень про її невечерність. Проблема природозбереження.

Сучасний філософський дискурс про релігійно-моральні і світоглядні засади ставлення людини до природи: благоговіння перед життям А.Швайцера, вчення про біосферу і ноосферу В.Вернадського, принцип відповідальності Г.Йонаса, **новий гуманізм Римського клубу**.

Обмеження суто утилітарного ставлення до природи. Гуманізація світу природи.

Культурно-світоглядні засади сучасної екологічної ситуації. Актуальні екологічні стратегії. Екологічний імператив.

Народонаселення як суб'єкт історичного процесу. Демографія – наука про народонаселення. Демографічна ситуація в Україні.

3.2. Філософська антропологія

Філософська антропологія як дисципліна у системі філософського знання і як течія філософської думки. Філософська антропологія як методологія гуманітарних наук. Проблема людини в філософії. Концепції походження людини: креативна, натуралістична і антропосоціогенезу. Людина як єдність вітального, соціального і духовного. Внутрішня конфліктність людини. Обмеженість біологізаторської та соціологізаторської редукції сутності людини.

Проблема сенсу, цінності і самоцінності людського життя у духовному досвіді людства. Витоки та історичні долі філософського гуманізму. Ідея цілісної людини як вираз сенсу людського життя. Сутність людини та її існування.

Свобода і гуманізм. Творчість і гуманізм. Життя людини в соціумі і проблема соціальної справедливості.

Тема життя і смерті у філософії. Самоцінність людського життя і право людини на гідне життя. Біологічні і соціальні межі життя. Смерть і безсмертя. Перспективи людини і людства.

Актуальні проблеми людини і людства на початку ХХІ століття.

3.3. Філософія культури

Філософські засади проблеми культурогенезу. Філософія культури в структурі філософського пізнання і знання. Типологія культур. Проблема співвідношення культури та цивілізації. **Циклічні та лінійні концепції розуміння культури-цивілізації**. Діалог культур. Етнонаціональна ідентичність культури в умовах глобалізації. Мультимедійні характеристики сучасної інформаційної культури.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Соціальні умови формування філософії.
2. Основні функції філософії.
3. Світогляд, його структура та історичні типи.
4. Історія філософії в системі філософського знання.
5. Особливості давньоіндійської філософії: школи, напрямки, течії.
6. Основні філософські школи Стародавнього Китаю.
7. Вчення про логос та соціально-етичні погляди Геракліта.
8. Атомістичне вчення Демокріта і Епікура.
9. Філософські погляди Платона.
10. Метафізика Арістотеля.
11. Основні напрямки та школи елліністичної філософії.
12. Патристика і схоластика в філософії епохи Середньовіччя.
13. Філософсько-релігійне вчення Ф.Аквінського.
14. Філософські ідеї доби Відродження.
15. Соціально-політична теорія Н.Макиавеллі.
16. Філософія Ф. Бекона.
17. Вчення про метод Р.Декарта.

18. Емпіризм і раціоналізм у філософії Нового часу.
19. Філософські погляди Т.Гоббса: ідея соціально-правової держави.
20. Критична філософія І.Канта.
21. Суб'єктивний ідеалізм Й.Фіхте.
22. Об'єктивний ідеалізм Г. Гегеля.
23. Філософія Ф. Шеллінга.
24. Антропологічний матеріалізм Л.Фейербаха.
25. Позитивізм та його різновиди.
26. Філософія життя.
27. Волюнтаризм А. Шопенгауера.
28. Прагматизм як філософський напрям.
29. Екзистенційна філософія про свободу людини.
30. Філософія Г. Сковороди.
31. Філософія української національної ідеї.
32. «Філософія відчаю та абсурду» С.Кіркегора.
33. Екзистенціальна аналітика М.Гайдеггера.
34. Філософія, історія, історія філософії у концепції К.Ясперса.
35. Вчення про буття, ніщо, вибір, відповідальність і свободу в філософії Ж.Сартра.
36. Археологія знання М.Фуко.
37. Філософія деконструкції Ж.Дерріда.
38. Філософія постмодернізму (французький, італійський, американський проект).
39. Російська філософія: головні риси.
40. Об'єкт та предмет історії української філософії.
41. Основні методологічні проблеми дослідження історії української філософії.
42. Загальна характеристика розвитку філософської думки Київської Русі.
43. Зміст та основні ідеї твору Іларіона Київського "Слово про Закон, Благодать та Істину".
44. Розвиток філософської думки в Україні XV ст.
45. Основні напрямки розвитку філософської думки в Києво-Могилянській Академії.
46. Філософія Г.С.Сковороди: загальна характеристика.
47. Український романтизм: філософія і світогляд.
48. Філософія П.Юркевича: вчення про ідею та "філософія серця".
49. Суспільно-політична та філософська думка в українській літературі та публіцистиці другої половини ХІХ – початку ХХ ст.
50. Філософські погляди Д.Чижевського.
51. Розвиток української філософії у 60 – 90-х рр. ХХ ст.
52. Проблема буття в філософії.
53. Проблема свідомості в філософії.
54. Пізнання як предмет філософського дослідження.
55. Філософське вчення про розвиток.
56. Філософські проблеми антропогенезу.
57. Біологічне і соціальне в людині.
58. Діалектика буття та небуття.
59. Кількість та якість як онтологічні категорії.
60. Зміст категорії "міра".
61. Проблема причинності: детермінізм та індетермінізм.
62. Проблема співвідношення частини та цілого: принцип системності.
63. Структурні рівні буття.
64. Рух як атрибут буття. Рух та розвиток. Основні моделі розвитку.
65. Простір і час. Основні просторово-часові рівні буття.
66. Предмет та основні проблеми теорії пізнання.
67. Поняття та основні характеристики знання.

68. Мова і пізнання. Функції мови у процесі пізнання.
69. Свідомість як об'єкт гносеологічних досліджень. Онтологічний статус явищ свідомості та проблема ідеального у пізнанні.
70. Чуттєве та раціональне у пізнанні. Поняття досвіду.
71. Поняття істини (онтологічний, гносеологічний, логіко-семантичний та ціннісний аспекти).
72. Практика як критерій істини.
73. Предмет та функції соціальної філософії .
74. Основні засади філософського розуміння суспільства.
75. Форми організації суспільного життя.
76. Суспільство і природа.
77. Сучасна екологічна ситуація.
78. Філософські проблеми антропосоціогенезу.
79. Суспільне виробництво як соціально-філософська категорія.
80. Соціальні інститути та їх роль у житті суспільства.
81. Соціальна філософія Франкфуртської школи.
82. Філософська антропология як дисципліна в системі філософського знання і як течія філософської думки.
83. Комунікативна діяльність.
84. Мова та свідомість.
85. Культура як предмет філософського пізнання. Інтегративна функція культури.
86. Поняття культурно-історичного процесу.
87. Культура та цивілізація: співвідношення понять та феноменів.
88. Діалог культур.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Філософія: Навч. посіб / За ред. І.Ф. Надольного. – К.: Вікар, 1999. - 624 с.
2. Філософія. Курс лекцій: Нав. посібник для студентів вузів /За ред. І.В. Бичка та ін. - К.: Либідь, 1994. – 576 с.
3. Вступ до філософії: Історико-філософська пропедевтика: Підручник / За ред. Г.І.: Волинки. – К.: Вища школа, 1999. – 624 с.
4. Історія філософії України: Підруч. / М.Ф. Тарасенко та ін. – К.: Либідь, 1994. - 416 с.
5. Философский энциклопедический словарь. – М.: ИНФА, 1997.
6. Чанышев А.Н. Курс лекций по древней и средневековой философии: Учеб. пособие для вузов. – М.: Высш.школа, 1981. – 374 с.
7. Хрестоматия по философии. Учебное пособие. Издание второе, переработанное и дополненное. – М.: Гардарики, 1997. – 576 с.
8. Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г. Історія філософії: Підручник. – К.: Либідь, 2001. – 408 с.
9. История философии: Запад - Россия - Восток (книга первая. Философия древности и средневековья). – М.: “Греко-латинский кабинет”, 1996. – 448 с.
10. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини: Навчальний посібник для студентів вищих учбових закладів. - К.: Абрис, 1995. – 336 с.
11. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів / Причепій Є.М. на ін. – К.: Академія, 2001. – 576 с.
12. Дулуман Є. К. Філософська пропедевтика: Курс лекцій. – Донецьк: І П Ш І „Наука і освіта”, 2008. – 180 с

Електронні підручники

(доступ надається в мережі НТУУ «КПІ»: бібліотека, навчальні корпуси,
гуртожитки)

1. Філософія як історія філософії: підручник / І. В. Бичко та ін.; за ред. В. І. Ярошовця. – К.: ЦУЛ, 2010. – 648 с.
http://culonline.com.ua/Books/Filosofiya_Bichko_druk.pdf#toolbar=0
2. Філософія. Кредитно-модульний курс: навчальний посібник / за ред. Р. О. Додонова, Л. І. Мозкового. – К.: ЦУЛ, 2009. – 456 с.
<http://culonline.com.ua/Books/fILOSOFIYA%20KMK-Mozgoviy.pdf#toolbar=0>
3. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: підручник / М. І. Горлач та ін. – К.: ЦУЛ, 2008. – 1028 с.
http://culonline.com.ua/Books/Osnov_filosof_Gorlach.pdf#toolbar=0
4. Введение в философию. Кредитно-модульный курс (учебно-методическое пособие для студентов-заочников) / под. ред. Л. Н. Никитина. – К.: ЦУЛ, 2008. – 272 с.
http://culonline.com.ua/Books/Vvedenie_v_filosof-Nikitin.pdf#toolbar=0
5. Губар О. М. Філософія: інтерактивний курс лекцій: навчальний посібник / О. М. Губар – К.: ЦУЛ, 2007. – 416 с.
<http://culonline.com.ua/Books/Filosofia-Gubar.pdf#toolbar=0>
6. Подольська Є. А. Філософія: підручник / Є. А. Подольська. – К.: Фірма «Інкос», ЦУЛ, 2006. – 704 с.
<http://culonline.com.ua/Books/Filosofia-Podolska.pdf#toolbar=0>

Першоджерела:

1. Августин А. Исповедь. Пер. с лат. М.Е.Сергеенко. Вступит.стстатья А.А. Столярова. – М.: Изд-во “Ренессанс”, СП ИВО – Сид, 1991- 488 с.
2. Антология мировой философии. В 4–х т. /Ред. – сост. и авт. вступ. ст. В.В.Соколов. – Т.1: Философия древности и средневековья. – М.: Мысль, 1969. – 397 с.; Т.2. – 776 с.
3. Аристотель. Метафизика // Соч.: В 4 т. / Ред. В.Ф.Асмус. – М., 1983. - Т.1 – 550 с.
4. Аристотель. Политика // Там же. Т.4. – С.375-644
5. Бекон Ф. Новый Органон// Соч.: В 2 т. / Сост., общ.ред и вступит статья А.Л.Субботина. – М., 1978. - Т.2. – С.5-214.
6. Бердяев Н.А. Истоки и смысл русского коммунизма. – УМСА – PRESS, 1955 г. – М.: Наука, 1990.- 224 с.
7. Бердяев Н.А. Философия свободы. Смысл творчества. – М.: Изд-во «Правда», 1989. – 607 с.
8. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. /Сост. М.С. Бастракова. – М.: Наука, 1988. – 520 с.
9. Винниченко В. Відродження нації. – К.: Політвидав України, 1990. – 348 с..
10. Юм Д. Трактат про людську природу: Спроба запровадження експеримент.методу міркувань про об'єкти моралі / За ред. та передм.Е.К.Моснера; 3 англ пер.П.Насада. – К. : Вид.дім “Всесвіт”, 2003 . – 552 с.
11. Гадамер Г.-Г. Истина і метод: Пер. з нім. О.Мокровольского, М. Кушніра- К. : Юніверс, 2000. – Т.1. – 464 с., Т.2. – 478 с.
12. Гегель Г.В.Ф. Основи філософії права, або Природне право і державознавство / Пер. з нім. Р.Осадчука та М.Кушніра. – К. : Юніверс, 2000 . 336 с.
13. Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук. Т. 1. Наука логики. – М.: Мысль, 1974. – 452 с.

14. Гоббс Т. Левіафан / Пер. з англ. – К., Дух і Літера, 2000 – 606 с.
15. Грушевський М. Нарис історії Київської землі від смерті Ярослава до кінця XIV ст. – К.: Наук. думка, 1991. – 541 с.
16. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі / Пер. з нім., примітки та післямова Анатолія Єрмоленка. – К.: Лібра, 2003 – 248 с.
17. Декарт Р. Рассуждения о методе // Сочинения в 2 т. / Сост., ред, вступ.ст. В.В.Соколова. - М.: Мысль, 1989. - Т.1. – С.250-296.
18. Драгоманов М.П. Вибране (... мій задум зложити очерк історії цивілізації на Україні) / Упоряд. та авт. іст-біогр. нарису Р.С.Мішук, примітки Р.С.Мішука, В.С.Шандри. – К. : Либыдь, 1991. – 688 с.
19. Дюркгейм Е. О разделении общественного труда. / Пер. с фр. А.Б.Гофмана, примечания В.В.Сапова. – М.: Канон, 1996. – 432 с.
20. Энгельс Ф. Анти-Дюринг // Маркс К., Энгельс Ф. Твори. - Т. 20.
21. Энгельс Ф. Диалектика природы // Там само.
22. Энгельс Ф. Людвиг Фейербах и конец классической немецкой философии // Там само. - Т.21.
23. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. Пер. з нім. А.Єрмоленка. – К. : Лібра, 2001. – 400 с.
24. Камю А. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство: Пер. с фр. – М.: Политиздат, 1990. – 415 с. – (Мыслители XX века)
25. Кант І. Критика практичного розуму / Пер. з нім., прим. та післямова І.Бурковського; наук.ред. А.Єрмоленко – К.: Юніверс, 2004. - 240 с.
26. Кант І. Критика чистого розуму / Пер. з нім. та приміт. І.Бурковського. – К.: Юніверс, 2000. – 504 с.
27. Лейбниц Г. Монадология // Сочинения: В 4-х т. (Ред. кол. М.Б.Митин и др.) – М. Мысль, 1982. – Т.1. – С. 413–429.
28. Ленін В.І. До питання про діалектику // Повне збір. тв. – Т. 29.
29. Ленін В.І. Карл Маркс // Там само. – Т.26.
30. Ленін В.І. Матеріалізм і емпіріокритицизм // Там само. - Т.18.
31. Липинський В. Листи до братів-хліборобів про ідею і організацію українського монархізму. Писані 1919-1920 р. Відень, 1926.
32. Локк Дж. Опыт о человеческом разуме // Соч.: В 3 т. - (Ред. и авт. вступ. ст. И.С.Нарский). - М.: Мысль, 1988. – Т.1 – 622 с.
33. Локк Дж. Два трактата о правлении // Там само. - Т. 3. - С. 135-406.
34. Макіавеллі Нікколо. Флорентійські хроніки; Державець / Пер. з іт. А.Перепада. – К.: Основи, 1998. – 492 с.
35. Маркс К. До критики політичної економії. Передмова // Маркс К. Энгельс Ф. Твори. - Т.13.
36. Маркс К. Економічно-філософські рукописи 1844 року // Там само. – Т. 42.
37. Маркс К. Тези про Фейербаха // Там само. - Т.3.
38. Маркузе Г. Одномерный человек. – М.: REFL – book, 1994. – 368 с.
39. Мартин Лютер. О светской власти // Избр.произв.- СПб.: Андреев и согласие 1994. - С.131-163.
40. Міл Дж.С. Про свободу: Есе / Пер. з англ. – К. : Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2001 – 463 с.
41. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади: Пер. з нім. - К.: Основи: Дніпро, 1993. – 414 с.
42. Ортега-і-Гасет Х. Бунт мас. Вибрані твори / Перекл.з іспанської В.Бурггардта, В.Сахна, О.Товстенко. – К. : Основи, 1994. – С.15-139.
43. Печчеї А. Человеческие качества /Пер. с англ. О.В.Захаровой; Общ.ред. и послесл. Д.М.Гвишиани . – М. : Прогресс, 1980. – 302 с.

44. Платон. Государство // Соч.: В 4 т. / Пер. с древнегреч.; Общ ред. А.Ф.Лосева, В.Ф.Асмуса, А.А.Тахо-Годи; Авт. вступ. ст. и ст. в примеч. А.Ф.Лосев; Примеч. А.А. Тахо-Годи. - М.: Мысль, 1994. - Т.3. – С.7-420.
45. Поппер К. Відкрите суспільство і його вороги. Пер. з англ. – К. : Основи, 1993. – Т.1: У полоні платоніських чарів. – 1994. – 445 с.; Т.2: Спалах пророцтва: Гегель, Маркс та послідовники. – 1994. – 495 с.
46. Поппер К. Логика и рост научного знания: Избр. работы. Пер. с англ. / Сост., общ. ред и вступит. ст. В.Н.Садовского. - М.: Прогресс, 1983. – 606 с.
47. Рассел Б. Почему я не христианин. /Сост., автор предисл. и прим. А.А.Яковлев. – М.: Политиздат, 1987 – 334 с.
48. Рорти Р. Философия и зеркало природы / Пер. с англ. В.В.Целищева. – Новосибирск: Изд-во Новосиб. ун-та, 1997. – 320 с.
49. Руссо Ж.Ж. Об общественном договоре / Антология мировой философии: В 4 т. - М., 1970. - Т.2
50. Сартр Ж.П. Экзистенциализм - это гуманизм // Сумерки богов. Сост. и общ.ред.А.А.Яковлева: Перевод. – М. : Политиздат, 1990. – С.319-344
51. Сковорода Г. С. Сад божественных песней // Твори: у 2-х т. – К.: АТ «Обереги», 1994. – Т. 1. – 528 с.;
52. Сковорода Г.С. Кольцо. Разговор дружеский о душевном мире // Там само.
53. Соловьев Вл. Оправдание добра // Соч.в 2-х т. – Т.1 /Сост., общ.ред. и вступ. ст.А.Ф.Лосева и А.В.Гулыги; Примеч. С.Л.Кравца и др. - М.: Мысль 1989. – 892 с.
54. Спиноза Б. Этика // Избранные произв.: В 2-х т. (Общ. ред. и вступит. статья В.В.Соколова) – М.: Госполитиздат, 1957. – Т.1 - 631с.;
55. Тейяр де Шарден П. Феномен человека / Пер. с фр. Н.А.Садовского, предисл. и комментарии Б.А.Старостина. - М.: Наука, 1987. – 240 с.
56. Тойнбі А.Дж. Дослідження історії . Т. 1 / Пер. з англ. В.Шовкуна. - К.Основи, 1995. – Т.1. – 614 с., Т.2 / Пер. з англ. В.Митрофанова, П.Таращука. – 406 с.
57. Фейербах Л. Сущность христианства // Сочинения: В 2 т. Пер. с нем. /Ин-т философии. - М.Наука 1995. - Т.2. – 425 с.
58. Франк С.Л. Духовные основы общества. - М.: Республика, 1992. – 511 с. – (Мыслители XX в.).
59. Франко І. Мислі об еволюції в історії людськості // Зібр тв.: У 50 т. - К., 1986. - Т.45.
60. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции./ З.Фрейд; Под. ред. Е.Е.Соколовой и Т.В.Родионовой: Пер. с нем. – СПб.: Азбука–классика, 2004. – 480 с.
61. Фромм Э. Бегство от свободы. (Общ.ред. и послесловие П.С.Гуревича) – М.: Прогресс, 1990. – 272 с.
62. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. / Пер. с фр. В.П.Визгина, Н.С.Автономовой. Вступ.ст.Н.С.Автономовой. - СПб.: А-сад, 1994. – 406 с.
63. Хайдеггер М. Время и бытие. / Сост., пер., вступ.ст., коммент. и указ. В.В. Биbihина. – М.: Республика, 1993 – 447 с.
64. Швейцер А. Благоговение перед жизнью: Пер. с нем. /Сост. и посл. А.А.Гусейнова; Общ.ред.А.А.Гусейнова и М.Г.Селезнева. - М. Прогресс, 1992. – 576 с.
65. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление // Собр.соч. в пяти томах. Т.1. Перд с нем. Ю.И.Айхенвальда. - М.: Московский Клуб, 1995. – 395 с..
66. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки мифологии мировой истории. Т.1. Гештальт и действительность / Пер. в нем., вступ.ста и примеч. К.А.Свасьяна.- М.: Мысль, 1993. – 663 с.; Т.2. Всемирно-исторические

- перспективы / Пер. с нем. и примеч. И.И.Маханькова. – М. : Мысль, 1998. – 606 с.
67. Юркевич П.Д. З науки про людський дух // Вибране / Упоряд. А.Г.Тихолаз - К.: Абрис, 1993.
68. Ясперс К. Смысл и назначение истории.: Пер. с нем. 2–е изд. – М.: Республика, 1994 – 527 с.

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ:

Під час іспиту вступникам забороняється користуватися будь-якою допоміжною літературою як в паперовому, так і в електронному вигляді та будь-якими іншими джерелами інформації (мережею Інтернет тощо), а також технічними засобами.

Критерії оцінювання відповідей вступника:

1. Рівень сформованості методологічної культури вступника.
2. Якість володіння змістом теорій, смислове використання під час відповіді основних концептів теми.
3. Адекватність розуміння та відповідність презентації сучасної філософської проблематики.

Зразок екзаменаційного білета

Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”

вступного іспиту на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю - 033 філософія

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 00

1. Філософські погляди Платона
2. Рух як атрибут буття. Рух та розвиток. Основні моделі розвитку.
3. Культура та цивілізація: співвідношення понять та феноменів.

Затверджено Вченою радою факультету соціології і права протокол № 6 від 01 лютого 2016 р.

Голова
атестаційної комісії _____ Мельниченко А.А.
(підпис) (прізвище, ініціали)

Голова
підкомісії _____ Новіков Б.В.
(підпис) (прізвище, ініціали)

РОЗРОБНИКИ:

Новіков Борис Володимирович, доктор філос. наук, професор, завідувач кафедрою філософії НТУУ «КПІ»
Федорова Ірина Ігорівна, канд. філос. наук, професор, професор

кафедри філософії НТУУ «КПІ»

Покулита Ірина Костянтинівна, канд. філос. наук, доцент, доцент
кафедри філософії НТУУ «КПІ»

Свідло Тетяна Миколаївна, канд. філос. наук, доцент, доцент кафедри
філософії НТУУ «КПІ»

Щириця Тетяна Володимирівна, канд. філос. наук, доцент, доцент
кафедри філософії НТУУ «КПІ»